

О.В.АНДРІЙЧЕНКО, студентка, НТУ «ХПІ», Харків

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті визначаються сучасні проблеми розвитку металургійної галузі. Розглядаються перспективи для розвитку кольорової металургії.

Ключові слова: кольорові метали, металургійна галузь, перспективи розвитку галузі, проблеми металургійної промисловості.

В статье определяются современные проблемы развития металлургической отрасли. Рассматриваются перспективы для развития цветной металлургии.

Ключевые слова: цветные металлы, металлургическая отрасль, перспективы развития отрасли, проблемы металлургической промышленности.

Article defines modern problems of development of metallurgical industry and considers prospects of development of nonferrous metallurgy.

Keywords: nonferrous metals, metallurgical industry, prospects of development of industry, problems of metallurgical industry.

Вступ. На сучасному етапі розвитку науково-технічного прогресу неможливо обійтися без кольорових металів, які є незамінними в машинобудуванні і особливо широко використовуються в таких його галузях, як електронна, електротехнічна, радіотелевізійна, приладобудівна та ін.

Металургія складає фундамент національної економіки України, оскільки щорічно забезпечує біля 30-40 % валютних надходжень та сприяє розвитку чисельних регіонів країни. Згідно з динамікою розвитку економіки України за останні роки, існує тенденція до збереження галуззю існуючих позицій в найближчій перспективі. Така ситуація зумовлює необхідність перманентного аналізу розвитку цієї сфери економіки задля розробки ефективної стратегії діяльності металургійних підприємств.

Дослідженню розвитку металургійного сектору економіки присвячено роботи С. Грищенко, В. Мазур, О.Б. Марек, О.В. Ткаченко, М.О. Тулупов, С.Б. Холод, В. Шапран та ін.

Новизна роботи – систематизація проблем галузі в сучасних умовах світової кризи.

Постановка задачі. Метою статті є виявлення проблем металургійної промисловості.

Методологія дослідження. Об'єктом дослідження є металургійна промисловість. Предмет дослідження – комплекс проблем металургійної галузі.

В Україні кольорова металургія почала швидко розвиватися в радянський період у зв'язку з інтенсивним розвитком енергетики і машинобудування. В повоєнні роки були розвідані і почалося промислове освоєння родовищ руд важливих кольорових і рідкісних металів та їх виробництво. Разом з тим Україна залишалась крупним імпортером кольорових металів.

Великі перспективи для розвитку кольорової металургії має Карпатський район, який ще не сформований. Тут є потужна сировинна база. Ядром формування району є Калуське акціонерне товариство «Оріана».

На узбережжі Чорного моря працює глиноземний завод, що забезпечує сировиною алюмінієві підприємства.

В окремих містах (Харків, Одеса, Київ) кольорові метали виплавляють з металобрухту. В Запоріжжі налагоджено виробництво електродів для кольорової металургії.

Металургійна галузь України має ряд проблем, а саме:

1 Проблеми на державному рівні:

1.1 Неврегульоване та малоефективне інвестиційне законодавство.

1.2 Відсутність чіткої позиції з боку держави щодо питань основних складових механізму державного управління (амортизаційна, податкова, грошово-кредитна політика тощо).

1.3 Поспішність та необґрунтованість управлінських рішень у процесі приватизації державних підприємств.

1.4 Тінізація прибутків власниками деяких приватизованих підприємств і посередницькими структурами (як правило, висування претензій стосовно відшкодування прибутку на додану вартість).

1.5 Мізерні витрати держави на науку та освіту. Вони дорівнюють 0,3-0,4% від ВВП. Через це відбувається втрата та розвал галузевих науково-дослідних і проектно-конструкторських інститутів: з 38 інститутів більше половини зараз не функціонують.

1.6 Розмежування сфер впливу та відсутність взаємодії між окремими власниками підприємств споріднених з металургією галузей. Це унеможлиблює проведення ефективної державної цінової політики на внутрішніх ринках сировини, енергоносіїв та залізничних послуг.

1.7 Значна потреба у широкомасштабному інвестуванні виробництва. Зараз вона оцінюється на рівні 2 млрд. на рік. Реалізація потреби повинна відбу-

ватися упродовж 7-8 років. Також вклади необхідно підтримувати і надалі в межах 1,5-2 млрд. на рік.

1.8 Декларативність та відсутність дійового механізму реалізації програм розвитку галузі.

1.9 Надмірний рівень використання праці. На кожну гривню доходу працівника галузі на зарплату виділяється лише 5-7 копійок (у країнах ЄС цей показник сягає 33 % з кожного євро).

1.10 Надто низький рівень внутрішнього споживання металопродукції (тільки 23,73 % загального обсягу). Надмірна експортна зорієнтованість ставить галузь в залежність від кон'юнктури зовнішніх ринків.

1.11 Недостатнє забезпечення металобрухтом. Офіційно Україна експортує на рік біля 1 млн. т металобрухту. Вивіз його у великих обсягах за кордон створює загрозу втрачання металофонду держави.

2 Технічні проблеми:

2.1 Занепадаюча структура сталеливарного виробництва. Структура виробництва сталі поділилася таким чином: мартенівське виробництво – 44,3% (за кордоном цей показник становив 6 %); електросталь – 3,5 % (32%); конверторний спосіб – 52,2 % (62 %); сталь, розлита безперервним способом, – 28 % (95%).

2.2 Морально та фізично застаріле обладнання, що знаходилося в екстенсивній експлуатації та практично не оновлювалося. Так, знос основних виробничих фондів в галузі становить близько 60 %, у тому числі машин та устаткування – 63 %, який щорічно зростає на 1 %. Загальна потреба металургійного виробництва в інвестиціях становить 5,3 млрд. дол. США. [3, с.60]. Підприємствам бракує сучасного обладнання, особливо для позапічної обробки сталі та безперервного лиття заготівель. Держава не контролює придбання підприємствами за кордоном машин безперервного лиття заготівель, які знаходилися в експлуатації протягом 10 років і більше та вже є морально застарілими.

2.3 Надлишок виробничих потужностей.

2.4 Висока відходність виробництва. Відходи на 1 т прокату в Україні складають 300 кг, в Росії – 250, в Японії 50 кг [4, с.109].

2.5 Використання сировини не завжди відповідної якості.

3 Економічні проблеми:

3.1 Дефіцит обігових коштів.

3.2 Занадто висока дебіторська та кредиторська заборгованість минулих років. Кредиторська заборгованість на окремих підприємствах у декілька разів перевищує статтю «Власний капітал» балансу.

3.3 Значні витрати на сировину, паливо та електроенергію.

3.4 Критичні та недостатні для нормального розвитку підприємств обсяги виробництва кінцевої продукції та незадовільна її якість. Звідси ціна українських металовиробів на 20-30% нижче, ніж зарубіжних.

4 Екологічні проблеми:

4.1 Забруднення навколишнього середовища промисловими викидами та відходами; відведення під них значних за площею територій.

4.2 Порушення екобалансу певної місцевості, перетворення її на зону екологічного лиха.

5 Зовнішньополітичні проблеми:

5.1 Неприйняття західними країнами упродовж тривалого часу України як держави з ринковою економікою і, як наслідок, ініціювання антидемпінгових розслідувань.

5.2 Обмеження та протекціоністські заходи з боку розвинених держав до виробників української металопродукції.

5.3 Диктування Заходом політичних вимог та вплив на законотворчі процеси в періоди надання ним різних видів допомоги, траншів та цільових інвестицій.

5.4 Нав'язування західних стандартів, сертифікацій тощо.

5.5 Висування Євросоюзом зауважень України щодо дотування металургії в моменти розгляду питань про вступ її до Світової організації торгівлі.

6 Організаційні проблеми:

6.1 Недостатня кваліфікація менеджерів.

6.2 Вимирання, втрачання та необдумане звільнення досвідчених кадрів.

6.3 Занадто низький рівень зарплатні, порівняно з країнами ЄС.

6.4 Низький рівень охорони праці та трудової дисципліни.

Отже, зберігання старого виробничого потенціалу і реальна можливість появи хронічно збиткового металургійного виробництва роблять актуальним проблему створення національної системи державної підтримки розвитку сектора чорної металургії. Система державної підтримки має відповідати вимогам СОТ. При її розробці доведеться перебороти певний опір: по-перше, її трансформація убік норм СОТ наштовхнеться на сформований в Україні стереотип фінансової підтримки нерентабельних підприємств; по-друге, важко буде припи-

нити використовувати технологічно і технічно застарілі та екологічно небезпечні потужності для виробництва продукції на експорт. Для цього необхідно розробляти галузеві державні програми та проекти. Основними напрямками державної стратегії металургійного виробництва у світовій практиці є такі:

- 1) ліквідація зайвих металургійних потужностей, розвиток галузі на основі системного цільового програмування, яке забезпечує баланс інтересів виробників і споживачів в економіці;
- 2) перехід від нарощування абсолютних обсягів виробництва до зниження метало споживання при використанні металопродукції високої якості;
- 3) широкомасштабна модернізація та реконструкція виробництва;
- 4) розширення номенклатури виробництва за рахунок високотехнологічних та високорентабельних видів продукції;
- 5) об'єднання підприємств на корпоративних засадах, розширення міжгалузевої та виробничої кооперації між металовиробниками;
- 6) формування системи перехресної власності в галузі, яка здатна знизити конкуренцію між підприємствами, що фактично належать одним і тим самим акціонерам;
- 7) роздроблення металургійних підприємств, створення міні-заводів безперервного циклу;
- 8) сприятлива податкова, амортизаційна і кредитна політика;
- 9) екологічна безпека виробництва.

Висновок. Сучасний стан металургійної галузі України є важким, скорочуються ринки збуту українських металургів, зростають ціни на енергоносії і транспортні перевезення, посилюється конкуренція на зовнішніх ринках. Для цієї галузі характерні такі проблеми розвитку: проблеми на державному рівні, технічні, економічні, є проведення суттєвих змін у діяльності цього сектору економіки, враховуючи світовий досвід подолання цих проблем.

Список література: 1 *Грищенко С.* Украинская металлургия – 2008: успешный старт, кризис и его уроки // Зеркало недели. – 18.03.2009. – №12. 2 *Мазур В.* Металургія України: стан, конкурентоспроможність та перспективи // Дзеркало тижня. – 05.03.2010. – №8. 3 *Марек О.Б.* Роль державного регулювання в збалансованому розвитку чорної металургії // Промисловий потенціал та ефективність його використання: Зб. наук. праць / Відп. ред. О.М. Климов. – К.: Ін-т економіки НАН України, 2003.- 123 с. – С. 52-62. 4 *Холод С.Б., Ткаченко О.В., Тулупов М.О.* Економічні передумови необхідності та особливості створення організаційних структур управління проектами на підприємствах металургійної галузі України // Академічний огляд. – 2006. – №1. – С. 108-116. 5 *Шапран В.* Металлургический сектор Украины: тенденции развития // Рынок ценных бумаг. – 2006. – № 18(321). – С. 70-74.

Надійшла до редколегії 09.11.11